



שבעה באוקטובר

מערך שיעור חינוך בנושא הכשלון והמחדל

למחנכת:

יום הזיכרון הראשון ליום השבעה באוקטובר מתקיים בעוד אירועי היום עוד קרובים אלינו ואת השפעותיהם אנחנו מרגישים עד היום. כמעט כולנו מעגל ראשון שני או שלישי לטראומה, לאבל ולשכול. בניסיון להצליח להיות רלוונטי לכמה שיותר מורים, מורות וקבוצות הבאנו כאן שיעורים שעוסקים בנושאים שונים סביב אותה שבת שחורה- המחדל, הגבורה, התקומה והתקווה. נמליץ לשלב את השיעורים כזמן משותף של המחנכת והכיתה יחד עם אירוע בית ספרי או שכבתי טקסי שנותן מקום גם לאבל ולשכול הקהילתי והאישי.

מהלך:

1. פתיחה: בחזרה ליום עצמו.

בבוקר 7 באוקטובר 2023, יום שבת וחג שמחת תורה, כ"ב בתשרי ה'תשפ"ד, החלה מתקפת הפתע במטח ירי רקטי מסיבי ומתמשך חריג בהיקפו של אלפי רקטות ופצצות מרגמה על אזורים נרחבים בישראל, בייחוד בדרום ובמרכז. בחסות המטחים התרחשה חדירה יבשתית, אווירית וימית של כ-4,000 מחבלים לשטח ישראל בחזית של כ-60 ק"מ, שפתחו במתקפות והשתלטות על בסיסי צה"ל ומוצביו וקרבות ירי עם כוחות הביטחון, בד בבד עם חדירה אל תוך יישובים אזרחיים, כיבושם, תקיפתם, חטיפת תושביהם ורציחתם.

במתקפה נרצחו ונהרגו כ-1,145 ישראלים וזרים, רובם אזרחים, ונפצעו מאות. כמה עשרות אזרחים ממדינות זרות נרצחו גם הם. במהלך המתקפה נרצחו ונחטפו אזרחים רבים, ביניהם נשים, ילדים, וקשישים, כל זאת תוך כדי התעללות פיזית, נפשית ומינית. 251 אנשים, בהם אזרחים זרים, ישראלים וחיילי צה"ל, ובכללם תינוקות, ילדים, נשים וזקנים, נחטפו לרצועת עזה. ביישובי עוטף עזה נגרם נזק רב, ונזק מפגיעת רקטות נגרם גם ביישובים נוספים. זוהי המתקפה הקטלנית ביותר של ארגון טרור בהיסטוריה של מדינת ישראל. עקבות המתקפה יצאה מדינת ישראל למלחמת חרבות ברזל.

2. מחדל רב מערכתי: [קישור למצגת](#)

למחנכת: מטרת החלק הזה בשיעור הוא למידה משותפת ואקטיבית של מספר זוויות של המחדל המודיעיני והמדיני בחודשים ובשבועות שקדמו לאירועי השביעי באוקטובר. המידע מאורגן בצורת מצגת ולפני כל פרט מידע חדש תוצג לכיתה שאלה שקשורה לנושא. אין הכוונה לעשות פה "שעשועון" אלא רק לשמור על הקשב של הכיתה, לכן אין צורך לחלק לקבוצות או לספור נקודות- זו לא האווירה.



מדיניות הדרג הפוליטי בישראל כלפי חמאס

? מי אמר: "מי שרוצה לסכל הקמה של מדינה פלסטינית צריך לתמוך בחיזוק חמאס ובהעברת כסף לחמאס. זה חלק מהאסטרטגיה שלנו- לבדל בין הפלסטינית בעזה לבין הפלסטינים ביהודה ושומרון" (תשובה- בנימין נתניהו בישיבת הליכוד מ-2019).

- מאז תפס חמאס את השלטון, הנהיגה רוב המערכת הפוליטית והביטחונית הישראלית מדיניות הכלה כלפיו. כחלק ממדיניות רבת שנים זו, העניקו ממשלות ישראל לחמאס הטבות רבות: עבודה ל-16 אלף עזתים, מיסוד העברת כסף קטרי, אספקה ועוד. במערכת הביטחונית סברו ש "שקט ייענה בשקט" ושההקלות לעזה ימנעו הסלמה.
- גורמים בממשל הישראלי תפסו את הדומיננטיות של החמאס כאינטרס ישראל ברמה המדינית, משום שהיא החלישה את הרשות הפלסטינית.
- לאחר מתקפת הפתע, הצהירו גורמים בחמאס כי ההסדרה עם ישראל הייתה חלק מתוכנית הונאה שנועדה "להרדים" את ישראל.

כוחות הביטחון של ישראל

? מה המרחק מהגבול הדרוש להכרה והטבות ל"ישובי צמודי גדר" (תשובה- שני קילומטר. באוגוסט 2023 פורסם שממשלת ישראל מתכוונת לשנות את הגדרת הישובים "צמודי הגדר" (בעזה ובגבול לבנון) משני קילומטר מהגדל לקילומטר אחד מהגדר. המשמעות היא צמצום הטבות לעידוד ההתיישבות באיזורים אלה והקטנת התקציב לשיפור המיגון בהם. אילו בוצעה תכנית זו, היא הייתה מוציאה מקבוצת הישובים הזכאית להטבות את שדרות, מפלסים, ניר עם, כפר עזה, כיסופים וניר עוז).

- רוב הגורמים המקצועיים והפוליטיים בישראל זלזלו ביכולת הצבאית של חמאס, ובמשך שנים לא נערכו למתקפה בסדר גודל כפי שבוצעה. הדבר כלל סדר כוחות קטן מדי מול עזה, הישענות רבה על אמצעים טכנולוגיים, היעדר תרגול לתרחיש כזה והתעלמות מסימני אזהרה מוקדמים. ההגנה לתושבי יישובי העוטף התבססה במידה רבה על המכשול נגד המנהרות בגבול הרצועה.

ליקויי מודיעין והתרעות בחודשים ושבועות לפני המתקפה

? אחד מהמקורות לאיסוף מודיעין על רצועת עזה הם שלושה בלונים תצפית שהותקנו מסביבה. כמה מהם לדעתכם היו תקינים בשבועות שקדמו למתקפה?
(תשובה- אף לא אחד).

- תצפיתניות שהוצבו במוצב נחל עוז השוכן מרחק קילומטר אחד מהגבול דיווחו על פעילות חריגה בסביבות הגדר בשבועות ובחודשים שלפני מתקפת הפתע. מעדויות שהצטברו, התצפיתניות התריעו מספר רב של פעמים אך המפקדים לא התייחסו לכך וזכו ליחס מזלזל.



- דיווח אחר חשף כי במאי 2023 הוצגה בפני ראש אמ"ן ואלוף פיקוד הדרום מצגת בשם "חומת יריחו" שפירטה את תוכניות חמאס למתקפה, וכי באוגוסט הוצגה גרסה מעודכנת שלה. הערכת המודיעין של פיקוד הדרום הייתה שחמאס אינו יכול להוציא לפועל את ההתקפה.

3. "ידענו שזה יקרה": צופים בכתבה של זמן אמת על מחדל התצפיתניות.

4. דיון מסכם.

מה דעתכם על מה שקראנו וראינו?

מה זה גורם לכם להרגיש?

מה לדעתכם צריך לקרות באופן שונה מעכשיו?

האם אתם מרגישים שיש לכם איזשהו חלק בשינוי הזה? מה?